

OSZCZĘDNE GOSPODAROWANIE ENERGIĄ

Jeśli zaangażowanie Unii Europejskiej w oszczędne gospodarowanie energią pozostanie na dotychczasowym poziomie, Unia zdoła osiągnąć jedynie połowę swojego celu na rok 2020 w zakresie oszczędności w zużyciu energii pierwotnej.

Stanie się tak, pomimo że istnieją już technologie i rozwiązania pozwalające na osiągnięcie tego, a nawet wyższego, celu. Korzyści z bardziej oszczędnego gospodarowania energią są dobrze rozpoznane – potencjalne oszczędności w kosztach energii do 78 miliardów euro rocznie do roku 2020, milion nowych, stałych miejsc pracy, poprawa bezpieczeństwa dostaw energii, większa konkurencyjność gospodarstwa oraz lepszy komfort i jakość życia, lepsza jakość powietrza oraz stan zdrowia. Oszczędne gospodarowanie energią stanowi również najlepsze rozwiąza-

nie pozwalające UE na osiągnięcie swoich celów klimatycznych w szybki i efektywny kosztowo sposób.

1. Należy upewnić się, że zostanie wykorzystany potencjał UE w zakresie oszczędnego gospodarowania energią na rok 2020 oraz, że cel ten jest adekwatny do unijnego zobowiązania utrzymania globalnego ocieplenia poniżej 2 stopni Celsjusza.

- UE musi znacznie zwiększyć efektywność energetyczną we wszystkich elementach systemu energetycznego: produkcja – dystrybucja – konsumpcja. Dla-

tego też, cel na rok 2020 musi opierać się na zużyciu energii pierwotnej), ponieważ zapewni to ograniczenie zużycia energii w całej gospodarce.

- Unijny cel na rok 2020 jest obecnie ustanowiony na podstawie prognoz dla scenariusza kontynuacji (tzw. *business as usual*). Doprecyzowanie ilościowe celu budzi wiele kontrowersji i jest wrażliwe na zmiany w sytuacji gospodarczej. Najlepszym rozwiązaniem byłoby obranie roku odniesienia (np. 1990 lub 2005), ponieważ pomoże to na-

- ➔ kreślić pożądaną kierunek zmian oraz pozwoli na weryfikację rocznego postępu w osiągnięciu celu.
- Dotychczasowe doświadczenie pokazało, że poprawa efektywności energetycznej często prowadziła do zwiększenia zużycia energii. Było to związane ze znajdowaniem nowych zastosowań dla produktów efektywnych energetycznie. Aby uniknąć tego zjawiska w przyszłości, należy określić wartość netto dla redukcji zużycia energii.
 - Zwiększanie efektywności energetycznej to jeden z najlepszych sposobów na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych: UE musi ustanowić długoterminowy cel w zakresie oszczędnego gospodarowania energią, który będzie adekwatny do celu ograniczenia emisji CO₂ o 80–95% do roku 2050 oraz unijnego zobowiązania do utrzymania globalnego ocieplenia poniżej 2 stopni Celsjusza.
 - Oszczędności finansowe, niezależność energetyczna, tworzenie nowych miejsc pracy oraz ograniczenie emisji, to zbyt ważne korzyści, aby je ignorować. Dlatego też, wypełnienie celu na rok 2020 powinno być obowiązkowe, a nie indykatywne (dobrowolne). Chociaż przyjęcie obowiązkowego celu nie zagwarantuje sukcesu, dotychczasowe doświadczenia pokazują, że tego typu cel jest niezbędny dla uzyskania odpowiedniego kierunku i poziomu ambicji w ustanawianiu i wdrażaniu celów cząstkowych, strategii i programów, które umożliwią przezwyciężenie barier w rozwijaniu efektywnej energetycznie gospodarki i pozwolą nam wszystkim korzystać z jej zalet.
2. UE musi skoordynować finansowanie dla inwestycji w zakresie oszczędnego gospodarowania energią.
- Komisja Europejska powinna zintensyfikować wysiłki na rzecz ustanowienia europejskich podatków energetycznych, których wysokość odnosiłaby się do ilości CO₂ w paliwach. Przychody z tych podatków powinny zasilać fundusze na inwestycje w efektywność energetyczną oraz wspierać najsłabsze grupy społeczne.
 - Państwa członkowskie powinny wprowadzić opłatę za przesył energii elektrycznej w celu wsparcia działań na rzecz efektywności energetycznej. Tego typu opłaty są już stosowane w Belgii, Danii, Grecji, Włoszech, Portugalii i na Słowacji.
 - Państwa członkowskie z Europy Środkowo-Wschodniej posiadają największy potencjał do ograniczenia zużycia energii oraz obniżenia rachunków za energię. Znacznie większa część funduszy strukturalnych powinna być przeznaczona na wdrażanie działań w zakresie oszczędnego gospodarowania energią.
 - Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii powinny stanowić priorytet dla dotacji udzielanych przez UE oraz przez jej państwa członkowskie (według danych Europejskiej Agencji Środowiska ponad 82% dotacji udzielanych przez państwa UE-15 w obszarze energii idzie na ropę, gaz, węgiel i energię jądrową).
 - Poza wspomnianymi powyżej opłatami za przesył energii elektrycznej, sektor energetyczny mógłby zapewnić dodatkowe finansowanie dla działań w zakresie efektywności energetycznej (patrz również punkt 3 poniżej) poprzez fundusze przekazywane przez firmy dostarczające energię w ramach wypełnienia wiążących zobowiązań w zakresie oszczędnego gospodarowania energią lub poprzez kary za niewypełnienie wymagań.
 - Sposób wykorzystania finansowania jest równie ważny jak jego poziom. Należy przeanalizować najlepsze praktyki i innowacyjne instrumenty finansowe, jakie
- pojawiają się w poszczególnych państwach członkowskich. Powinny być one uwzględnione w nowej wersji dyrektywy w sprawie usług energetycznych. Instytucje takie jak banki finansujące inwestycje w ochronę środowiska oferują sprawne i całościowe podejście, w jednym miejscu skupiając różne źródła funduszy publicznych oraz zachęcając sektor prywatny do inwestowania w oszczędne gospodarowanie energią (np. finansowanie przez stronę trzecią termomodernizacji budynków). Stanowią one pomost pomiędzy finansowaniem a projektami w zakresie efektywności energetycznej. W zależności od istniejących struktur i praktyk finansowych w poszczególnych krajach członkowskich, fundusze na rzecz efektywności energetycznej, przewidziane w dyrektywie w sprawie usług energetycznych, mogą stać się właśnie takimi instytucjami wypełniającymi te różne, ale ściśle ze sobą związane, role lub być z nimi blisko związane.
3. Sektor energetyczny musi odgrywać ważniejszą rolę w osiągnięciu lub umożliwianiu osiągnięcia oszczędności energii, w oparciu o jasno zdefiniowane, mierzalne zobowiązania.
- Sektor energetyczny musi mieć swój udział w oszczędnym gospodarowaniu energią. Pełne oddzielenie firm dostarczających energię od sieci dystrybucyjnych powinno zostać rozważone w ramach przeglądu dyrektywy w sprawie usług energetycznych, planowanego na rok 2011. Rozdział ten może również stanowić część harmonizacji obowiązków świadczenia usług publicznych na rzecz oszczędnego gospodarowania energią objętych zasadami rynków wewnętrznych.
 - Do tego czasu państwa członkowskie muszą nałożyć na przedsiębiorstwa energetyczne obowiązek podjęcia działań na rzecz oszczędnego gospodarowania energią. Należy przy tym

pamiętać o sprzeczności między wspieraniem klientów w ograniczaniu zużycia energii a modelem biznesowym firmy, której zyski pochodzą ze sprzedaży kWh.

- Zaangażowanie sektora energetyki w oszczędne gospodarowanie energią może być realizowane w różnoraki sposób. Przedsiębiorstwa energetyczne mogą przekształcić się w przedsiębiorstwa usług energetycznych (ESCO), o ile istnieją instrumenty zapewniające konkurencyjne uczestnictwo innych graczy na tym rynku. Przedsiębiorstwa te mogą też zlecić na zewnątrz działania w zakresie oszczędnego gospodarowania energią lub też mogą zasilić fundusze na rzecz efektywności energetycznej. Niezależnie od przyjętego rozwiązania, należy zapewnić odpowiednie instrumenty kontroli jakości.
 - Najbardziej odpowiedni model zobowiązań dla sektora energetyki/dostarczania usług energetycznych przez przedsiębiorstwa energetyczne może różnić się w zależności od struktury rynku w każdym z państw członkowskich.
 - Jednakże, wolna ręka, jaką pozostawia w tym względzie państwu członkowski obecna dyrektywa w sprawie usług energetycznych, nie stymuluje zaangażowania sektora energetycznego w działania na rzecz oszczędnego gospodarowania energią. Nowa dyrektywa powinna zobowiązywać państwa członkowskie do wyboru optymalnego dla nich modelu z zestawu opcji oferowanych przez dyrektywę.
4. Należy otworzyć rynek usług energetycznych.
- Dobrze rozwinięty rynek usług energetycznych posiada duży potencjał jako przynoszący obopólne korzyści mechanizm ograniczania zużycia energii. Dotychczasowe doświadczenie wskazuje jednak, że rozwinięcie takiego rynku wymaga większe-
- go początkowego wsparcia i koordynacji. Poza nałożeniem obowiązków na sektor energetyczny, niezbędne jest przyjęcie zdecydowanego programu działań legislacyjnych i innych, w tym:
- Ustanowienie obowiązkowych funduszy na rzecz efektywności energetycznej, które będą tak zaplanowane i zarządzane, aby stymulować finansowanie przez sektor prywatny lub będą powiązane z instytucjami, które będą za to odpowiedzialne. W kontekście tym niezbędne jest rozwinięcie form finansowania przez stronę trzecią, które będą dostępne dla przedsiębiorstw usług energetycznych bez angażowania ich środków własnych.
 - Stworzenie krajowych i/lub regionalnych centrów łączących przedsiębiorstwa usług energetycznych, źródła finansowania i sferę biznesową. Centra te mogą być połączone z funduszami na rzecz efektywności energetycznej.
 - Prowadzenie działań informacyjnych i uświadamiających wśród klientów i dostawców w zakresie możliwych usług energetycznych i umów gwarantowanych oszczędności energii.
 - Skoordinowanie różnorodnych obszarów w celu zaoferowania większych i bardziej atrakcyjnych możliwości inwestycyjnych (np. sektor mieszkaniowy, władze publiczne w ramach zamówień publicznych lub przetargów).
 - Zapewnienie ujednoliconej kontroli jakości (monitoring i weryfikacja) dla procedur, definicji i dokumentacji (np. kontraktów).
5. Potrzebne jest większe wsparcie dla efektywności energetycznej w budynkach.
- Należy drastycznie obniżyć energochłonność istniejących budynków poprzez znaczne przyspieszenie tempa termomodernizacji. W szczególności należy przyjąć krajowe cele termomodernizacyjne, dzięki którym tempo termomodernizacji powinno wzrosnąć przynajmniej trzykrotnie. Termomodernizacja oznacza tu zrównanie poziomu zużycia energii używanej do celów grzewczych w danym budynku, który został poddany renowacji, do poziomu porównywalnego ze standardem dla budynków pasywnych (15 kWh/m²/rok). Aby osiągnąć ten cel, niezbędne jest wdrożenie pakietu kompleksowych rozwiązań.
 - Należy wykorzystać krajowe fundusze na rzecz efektywności energetycznej (patrz powyżej) do zwiększenia środków dostępnych na finansowanie ponoszonych z góry kosztów termomodernizacji. Krajowe strategie i/lub władze lokalne powinny pomagać w skupianiu projektów termomodernizacyjnych, tak aby możliwe było osiągnięcie wartości krytycznej, dzięki której przedsiębiorstwa usług energetycznych będą mogły wejść na rynek termomodernizacji budynków mieszkalnych.
 - Umowy gwarantowanych oszczędności energii powinny odnosić się do nieruchomości (a więc budynku, który ma być zmodernizowany), a nie jej właściciela. Dzięki temu możliwe zamiary sprzedania budynku nie będą czynnikiem wstrzymującym jego termomodernizację (np. system Pays-As-You-Save, „płać za tyle, ile zużyjesz” w Wielkiej Brytanii).
 - Aby zapewnić systematyczną poprawę stanu zasobów lokalnych w Europie, należy nałożyć obowiązek poprawy właściwości energetycznych budynku, kiedy jest on sprzedawany lub wystawiany do wynajmu. Obowiązek ten powinien zostać wprowadzony po odpowiednim okresie funkcjonowania zachęt oraz instrumentów wsparcia i skutecznej kampanii informacyjnej.
 - Świadectwa energetyczne budynków powinny spełniać rolę listy kontrolnej pomagającej właścicielom ustalić wagę po-

- szczególnych działań termomodernizacyjnych. Rekomendacje zawarte w świadectwach energetycznych budynków muszą odnosić się do obowiązku wdrożenia ich – przynajmniej w przypadku budynków publicznych i handlowych.
- Komisja Europejska powinna opracować wytyczne dla państw członkowskich wyjaśniające, jak w praktyce powinno wyglądać zastosowanie definicji budynku o prawie zerowym zużyciu energii (wg dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków). Pozwoli to zapewnić maksymalną skuteczność definicji oraz uniknąć zbyt dużych rozbieżności pomiędzy definicjami stosowanymi przez poszczególne kraje.
6. Należy podjąć bardziej zdecydowane działania sektorowe w obszarze opakowań.
- Podczas przeglądów dyrektywy dotyczących ekoprojektowania produktów zużywających energię i dyrektywy w sprawie etykiet energetycznych, zaplanowanych na 2012 i 2013, należy zadbać o większą spójność pomiędzy tymi dwoma instrumentami. Pozwoli to na przyspieszenie zmian na rynku oraz udzielanie klientom bardziej istotnych informacji dotyczących oszczędności energii. Pożądane jest również przeprowadzenie w tym samym czasie przeglądu zasad dotyczących oznaczania produktów jako ekologicznych i zielonych zamówień publicznych. Zasady te powinny być skorelowane z zasadami odnoszącymi się do ekoprojektowania i etykiet energetycznych.
 - Oszczędne gospodarowanie energią i efektywność energetyczna powinny stać się obowiązkowym kryterium w dokumentacji dotyczącej zamówień publicznych towarów i usług.
 - O ile to państwa członkowskie są odpowiedzialne za nadzór rynkowy w celu zapewnienia, że produkty zużywające energię i związane z energią funkcjonują
- w sposób zgodny z dyrektywą w sprawie ekoprojektowania, Komisja powinna wspierać lepszą współpracę między państwami członkowskimi w tym względzie. W szczególności poprzez ustanowienie unijnej bazy danych zawierającej rezultaty testów oraz informacje na temat produktów niezgodnych z dyrektywą, przyjęcie minimalnej kary stosowanej w całej UE oraz zapewnienie, że produkt niezgodny z wymaganiami dyrektywy jest usuwany z rynku we wszystkich 27 państwach członkowskich.
- Ciągłe dążenie do produkowania coraz potężniejszych i mocniejszych urządzeń i sprzętu elektronicznego może zagrozić osiągnięciu unijnego celu w zakresie oszczędnego gospodarowania energią. Definicja charakterystyki energetycznej produktu oraz wymagania związane z etykietami energetycznymi powinny być progresywne. Oznacza to, że powinny one być powiązane ze zwiększającym się rozmiarem/liczniejszymi funkcjami danego produktu lub, że powinien zostać ustalony maksymalny pułap zużycia energii dla każdego rodzaju produktu, bez względu na jego rozmiar.
7. Należy zmniejszyć energochłonność transportu dzięki ustaleniu standardów technicznych, bodźców ekonomicznych i zapewnieniu funduszy na ten cel.
- Należy zastosować wszelkie dostępne narzędzia w celu zahamowania wzrostu emisji i zużycia energii w sektorze transportu, w tym: opodatkowanie pojazdów i paliwa, minimalne wymogi dot. emisyjności pojazdów, działania informacyjne i wpływające na zachowanie konsumentów, poprawa transportu publicznego, itp. Szczególną uwagę należy zwrócić na:
 - Wprowadzenie w ramach przeglądu budżetu UE wymogów dotyczących energii i ochrony klimatu dla projektów transportowych współfinansowanych ze
- środków UE, tak aby wsparcie unijne koncentrowało się na instrumentach sterowania popytem i alternatywnych metodach zaspokajania potrzeb transportowych. Nie należy ustanawiać dedykowanego funduszu transportowego.
- Należy uwzględnić koszty zewnętrzne we wszystkich środkach transportu, przede wszystkim w transporcie lotniczym i drogowym transporcie towarów. Potrzebne są zdecydowane kroki w tym względzie: przyjęcie minimalnych poziomów opłat za korzystanie z dróg dla ciężarówek w ramach następnego przeglądu dyrektywy w sprawie eurowiniet, wprowadzenie podatków energetycznych w lotnictwie i VAT-u na bilety lotnicze oraz uwzględnienie wprowadzenia opłat za korzystanie z dróg jako projektów kwalifikujących się do wsparcia z funduszy UE.
 - Podczas przeglądu dyrektywy w sprawie opodatkowania produktów energetycznych należy wprowadzić minimalny podatek energetyczny na paliwo lotnicze wykorzystywane podczas lotów w ramach UE, podnieść minimalny próg podatku na paliwa drogowe, w szczególności na olej napędowy, i wprowadzić system podatkowy dla biopaliw oparty na emisji gazów cieplarnianych.
 - Pod koniec roku 2011 należy zweryfikować postępy w tworzeniu unijnych standardów emisji CO₂ dla samochodów i przedstawić listę działań koniecznych dla wypełnienia celu na rok 2020. Należy przyjąć również następane cele: 65 g CO₂/km do 2025 i 50 g CO₂/km do 2030, w celu zdefiniowania długoterminowej ścieżki rozwoju tego sektora.
 - Do Europejskiego Systemu Handlu Emisjami należy włączyć żeglugę oraz nałożyć obowiązek celowego spalniania floty dla zniwelowania nadpodaży tonażu statków.

Należy nadal pracować nad poprawą wydajności samochodów o małej pojemności silnika oraz nad ich promocją poprzez wprowadzenie ogranicznika prędkości dla furgonetek, zasad opodatkowania samochodów firmowych, znacznie bardziej wymagającej dyrektywy w sprawie etykiet emisji CO₂, usprawnienie systemów klimatyzacyjnych i liczników zużycia paliwa.

Należy wprowadzić kompleksową strategię ograniczania zużycia paliwa i emisji CO₂ w samochodach ciężarowych. Należy zwiększyć efektywność energetyczną pojazdów z napędem elektrycznym, poprzez przyspieszenie prac naukowych i projektów demonstracyjnych w tej dziedzinie (nie tylko dla samochodów osobowych, ale też dla ciężarówek i infrastruktury) oraz przyjęcie standardów dla infrastruktury i stacji ładowania akumulatorów.

8. Należy przyjąć kompleksowe rozwiązania zapewniające jak najwyższą wydajność energetyczną małych i dużych jednostek przemysłowych.
- Efektywność energetyczna w przemyśle może ulec poprawie

dzięki modernizacji i odpowiedniej eksploatacji wydajnego energetycznie sprzętu i instalacji, lepszemu odzyskowi ciepła oraz zmianom strukturalnym i dotyczącym zachowania (np. przeprogramowanie podstawowych ustawień termostatów czy ustawień systemów powietrza sprężonego).

- Należy wprowadzić odpowiednie bodźce, cele i inne instrumenty wsparcia, dzięki którym zostaną zidentyfikowane i wykorzystane wszelkie możliwości uzyskania oszczędności energii w małych i dużych przedsiębiorstwach – biorąc pod uwagę fakt, że unijny system handlu uprawnieniami do emisji nie zapewnia wymaganych, długoterminowych inwestycji w oszczędne gospodarowanie energią w energochłonnych gałęziach przemysłu oraz, że istnieje wiele barier uniemożliwiających odpowiednie ujęcie zagadnienia zużycia energii w MSE (brak informacji, świadomości, zasobów). Instrumenty te to między innymi:
- Obowiązkowe audyty energetyczne dla instalacji w firmach

powyżej określonego rozmiaru.

- Promocja wydajnych i kompleksowych systemów zarządzania energią oraz zestawienie i szerokie rozpowszechnienie dobrych praktyk w poszczególnych gałęziach przemysłu. Ulgi podatkowe lub inne bodźce dla firm, które zdecydują się na wprowadzenie takiego systemu, przy możliwym zastosowaniu systemu inteligentnego opomiarowania.
- Weryfikacja przez niezależną jednostkę osiągnięć w zarządzaniu energią.
- Ambitne minimalne standardy wydajności dla sprzętu.
- Kampanie poprawiające świadomość i dostęp do funduszy na pokrycie kosztów ponoszonych z góry przez MSP.

Dane kontaktowe:

Arianna Vitali,

WWF-EPO – avitali@wwfepo.org

Brook Riley, Friends of the Earth Europe – brook.riley@foeeurope.org

Catherine Pearce,

EEB – catherine.pearce@eeb.org

Erica Hope, CAN-Europe – erica@climnet.org